

# THE ACTIVITIES OF MEDICAL PERSONNEL AND THE IMPACT OF THE PANDEMIC ON THE HEALTHCARE SYSTEM OF THE KASHKADARYA REGION

**Rustamjon Khasanov**  
Lecturer, Asia University of Technology

**Abstract:** This article provides a historical analysis of the activities of healthcare workers in the healthcare system of Kashkadarya Region during the COVID-19 pandemic, as well as the impact of the pandemic on the regional healthcare system. The study examines the activities of physicians, nurses, emergency medical personnel, representatives of the sanitary and epidemiological service, and other healthcare workers in combating the pandemic, as well as issues related to their working conditions and material and social support. The article also analyzes problems associated with human resources, medical infrastructure, hospital bed capacity, emergency medical services, laboratory capabilities, and material and technical resources during the pandemic. The study demonstrates that the COVID-19 pandemic became an important historical stage in the adaptation of the Kashkadarya regional healthcare system to an emergency epidemiological situation.

**Keywords:** Kashkadarya Region, COVID-19, pandemic, healthcare workers, healthcare, sanitary and epidemiological service, emergency medical care, medical infrastructure, vaccination, epidemiological safety.

# TIBBIYOT XODIMLARI FAOLIYATI VA PANDEMIYANING QASHQADARYO VILOYATI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIGA TA'SIRI

**Xasanov Rustamjon**  
Osiyo texnologiyalar universiteti o'qituvchisi

**Annotatsiya:** Mazkur maqolada COVID-19 pandemiyasi davrida Qashqadaryo viloyati sog'liqni saqlash tizimida tibbiyot xodimlarining faoliyati hamda pandemiyaning hududiy tibbiyot tizimiga ta'siri tarixiy nuqtayi nazardan tahlil etiladi. Tadqiqotda shifokorlar, hamshiralar, tez tibbiy yordam xodimlari, sanitariya-epidemiologiya xizmati vakillari va boshqa tibbiyot xodimlarining pandemiyaga qarshi kurashdagi faoliyati, ularning mehnat sharoitlari, moddiy va ijtimoiy qo'llab-quvvatlanishi masalalari yoritiladi. Shuningdek, pandemiya davrida kadrlar, tibbiy infratuzilma, shifoxona o'rinlari, tez tibbiy yordam, laboratoriya imkoniyatlari va moddiy-texnik ta'minot bilan bog'liq muammolar tahlil qilinadi. Maqolada COVID-19 pandemiyasi Qashqadaryo viloyati sog'liqni saqlash tizimining

favqulodda epidemiologik vaziyatga moslashuv jarayonida muhim tarixiy bosqich bo'lgani asoslab beriladi.

**Kalit so'zlar:** Qashqadaryo viloyati, COVID-19, pandemiya, tibbiyot xodimlari, sog'liqni saqlash, sanitariya-epidemiologiya, tez tibbiy yordam, tibbiy infratuzilma, vaksinatsiya, epidemiologik xavfsizlik.

**Аннотация:** В статье с исторической точки зрения анализируется деятельность медицинских работников в системе здравоохранения Кашкадарьинской области в период пандемии COVID-19, а также влияние пандемии на региональную систему здравоохранения. В исследовании освещается деятельность врачей, медицинских сестёр, работников скорой медицинской помощи, представителей санитарно-эпидемиологической службы и других медицинских работников в борьбе с пандемией, а также вопросы условий их труда, материальной и социальной поддержки. Кроме того, анализируются проблемы, связанные с кадровым обеспечением, медицинской инфраструктурой, количеством больничных коек, работой скорой медицинской помощи, лабораторными возможностями и материально-техническим обеспечением в период пандемии. Обосновывается, что пандемия COVID-19 стала важным историческим этапом в процессе адаптации системы здравоохранения Кашкадарьинской области к чрезвычайной эпидемиологической ситуации.

**Ключевые слова:** Кашкадарьинская область, COVID-19, пандемия, медицинские работники, здравоохранение, санитарно-эпидемиология, скорая медицинская помощь, медицинская инфраструктура, вакцинация, эпидемиологическая безопасность.

XXI asr boshlarida dunyo miqyosida yuzaga kelgan eng yirik epidemiologik inqirozlardan biri COVID-19 pandemiyasi bo'ldi. Mazkur pandemiya nafaqat aholining salomatligiga, balki davlatlarning sog'liqni saqlash tizimi, tibbiy infratuzilmasi, kadrlar salohiyati va boshqaruv mexanizmlariga ham jiddiy ta'sir ko'rsatdi. Ayniqsa, pandemiyaning dastlabki bosqichida tibbiyot xodimlari kasallikni aniqlash, bemorlarni davolash, epidemiologik nazoratni amalga oshirish va infeksiya tarqalishining oldini olishda asosiy kuch sifatida maydonga chiqdi.

Qashqadaryo viloyati ham COVID-19 pandemiyasi bilan bog'liq murakkab jarayonlarni boshdan kechirdi. Hududning katta aholisi, geografik jihatdan kengligi, shahar va qishloq aholisining o'zaro nisbati hamda tibbiy xizmatning hududlar bo'yicha taqsimlanishi pandemiya sharoitida sog'liqni saqlash tizimi oldiga qator yangi vazifalarni qo'ydi.

Pandemiya davrida tibbiyot xodimlarining faoliyati faqat bemorlarni davolash bilan cheklanib qolmadi. Ular aholini tibbiy kuzatuvga olish, epidemiologik surishtiruvlar olib borish, karantin tadbirlarini tashkil etish, laboratoriya tekshiruvlarini amalga oshirish, tez tibbiy yordam ko'rsatish va keyinchalik vaksinatsiya jarayonlarini tashkil etishda ham faol ishtirok etdilar.

Shu sababli COVID-19 pandemiyasini Qashqadaryo viloyati tibbiyoti tarixining muhim bosqichlaridan biri sifatida o'rganish, ayniqsa tibbiyot xodimlari faoliyati va pandemiyaning tizimga ta'sirini tarixiy jihatdan tahlil qilish dolzarb ilmiy masalalardan biridir.

Tadqiqotning asosiy maqsadi COVID-19 pandemiyasi davrida Qashqadaryo viloyati sog'liqni saqlash tizimida tibbiyot xodimlarining faoliyatini hamda pandemiyaning hududiy tibbiyot tizimiga ta'sirini tarixiy jihatdan tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqotda tarixiylik, xolislik, tizimlilik va qiyosiy-tarixiy tahlil tamoyillaridan foydalanildi. Pandemiya davridagi jarayonlar tibbiyot tizimining alohida yo'nalishlari emas, balki o'zaro

bog'liq bo'lgan kadrlar, boshqaruv, epidemiologik nazorat, tez tibbiy yordam, tibbiy infratuzilma va profilaktik tadbirlar majmui sifatida ko'rib chiqildi.

COVID-19 pandemiyasi sharoitida sog'liqni saqlash tizimining barqaror faoliyat yuritishi, avvalo, tibbiyot xodimlarining mehnatiga bog'liq bo'ldi. Pandemiyaning dastlabki davridan boshlab shifokorlar, hamshiralar, tez tibbiy yordam xodimlari, sanitariya-epidemiologiya xizmati mutaxassislari, laboratoriya xodimlari va boshqa tibbiyot vakillari yangi epidemiologik sharoitda faoliyat olib bordilar.

Oddiy sharoitda tibbiyot xodimlari tomonidan bajariladigan vazifalarga pandemiya davrida qo'shimcha vazifalar ham qo'shildi. Jumladan, COVID-19 bilan kasallangan yoki kasallikdan shubha qilingan shaxslarni aniqlash, ularni izolyatsiya qilish, epidemiologik aloqalarni aniqlash, tibbiy kuzatuvni tashkil etish va zarur hollarda statsionar davolanishga yuborish ishlari amalga oshirildi.

Bu jarayonda sanitariya-epidemiologiya xizmati alohida ahamiyat kasb etdi. Epidemiologik vaziyatni kuzatish, kasallik tarqalishining oldini olish, karantin tadbirlarini muvofiqlashtirish va aholi o'rtasida profilaktik tushuntirish ishlarini olib borish ushbu xizmat zimmasidagi muhim vazifalardan bo'ldi.

Tez tibbiy yordam xodimlarining faoliyati ham pandemiya davrida yanada murakkablashdi. Ular nafaqat chaqiriqlar sonining ortishi, balki infeksiya yuqish xavfi yuqori bo'lgan sharoitda ishlashga majbur bo'ldilar. Tez tibbiy yordam brigadalarining bemorlarni dastlabki ko'rikdan o'tkazishi, ularning holatini baholashi va tegishli tibbiyot muassasasiga yetkazishi pandemiyaga qarshi kurash tizimining muhim bo'g'inlaridan biriga aylandi.

Pandemiya davrida tibbiyot xodimlari infeksiya bilan bevosita aloqada bo'lgan kasbiy guruhlardan biri sifatida faoliyat yuritdilar. Ularning ish faoliyati yuqori epidemiologik xavf sharoitida amalga oshirilgani sababli tibbiyot xodimlarini himoya qilish masalasi ham dolzarb bo'ldi.

Pandemiyaga qarshi kurashga jalb qilingan tibbiyot, sanitariya-epidemiologiya va boshqa xodimlarni moddiy va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Bunda xodimlarning mehnatini rag'batlantirish, ularning xavfsizligini ta'minlash hamda pandemiya bilan bog'liq qo'shimcha mehnat yuklamalarini hisobga olish masalalariga e'tibor qaratildi.

Biroq pandemiya davridagi amaliy jarayonlar barcha masalalar bir xil darajada va bir vaqtning o'zida hal etilmaganini ko'rsatadi. Jumladan, 2021-yil boshlarida Qashqadaryo viloyatidagi ayrim tez tibbiy yordam xodimlari pandemiya davrida amalga oshirgan ishlari uchun rag'batlantirish to'lovlari bilan bog'liq masalalarni ko'targanlar. Keyinchalik tegishli xodimlar ro'yxatini shakllantirish va to'lovlarni amalga oshirish tartibi yuzasidan tushuntirishlar berilgan.

Mazkur holat pandemiya tarixini o'rganishda faqat rasmiy statistik ko'rsatkichlarga tayanish yetarli emasligini ko'rsatadi. Tibbiyot xodimlarining murojaatlari, mehnat sharoitlari va kundalik faoliyati ham pandemiyaning real tarixiy manzarasini tiklashda muhim manba bo'la oladi.

COVID-19 pandemiyasi Qashqadaryo viloyatida tibbiy infratuzilmaning imkoniyatlarini sinovdan o'tkazgan davr bo'ldi. Pandemiya sharoitida yuqumli kasalliklar bilan kasallangan bemorlarni qabul qilish, ularni alohida kuzatish va davolash uchun mavjud tibbiyot muassasalarining imkoniyatlaridan foydalanish zarurati kuchaydi.

Shifoxona o'rinlari, tibbiy uskunalar, laboratoriya imkoniyatlari, himoya vositalari va dori-darmon ta'minoti masalalari pandemiyaga qarshi kurashning muhim tarkibiy qismlariga aylandi.

Ayniqsa, yuqumli kasalliklar shifoxonalari faoliyatiga bo'lgan talab oshdi. 2021-yilda Kitob tumanidagi yuqumli kasalliklar shifoxonasi bilan bog'liq holat yuzasidan turli axborotlar tarqalishi ham hududiy tibbiyot muassasalarining faoliyati, nazorat mexanizmlari va moddiy-texnik ta'minoti masalalariga jamoatchilik e'tiborini kuchaytirgan holatlardan biri bo'ldi.

Mazkur holat yuzasidan manbalarda ayrim tafovutlar mavjudligi sababli, uni qat'iy xulosa chiqarish uchun emas, balki pandemiya davrida tibbiyot muassasalarining faoliyati ustidan nazorat, axborotning aniqligi va moddiy ta'minot masalalari qanchalik muhim bo'lganini ko'rsatuvchi tarixiy misol sifatida baholash maqsadga muvofiq.

Pandemiya sog'liqni saqlash tizimining eng muhim resurslaridan biri inson kapitali ekanini yana bir bor ko'rsatdi. Tibbiy muassasalar soni va moddiy-texnik bazaning mavjudligi bilan bir qatorda, malakali shifokorlar, o'rta tibbiyot xodimlari, epidemiologlar, laboratoriya mutaxassislari va tez tibbiy yordam xodimlarining yetariligi ham epidemiologik vaziyatga javob berish imkoniyatlarini belgilab berdi.

Pandemiyadan oldingi davrda ham Qashqadaryo viloyatida ayrim tibbiy mutaxassisliklar bo'yicha kadrlar masalasi mavjud bo'lgan. COVID-19 sharoitida esa mavjud kadrlarning ish yuklamasi oshdi. Bir tomondan, pandemiya bilan bog'liq bevosita tibbiy xizmatlarni ko'rsatish zarurati kuchaygan bo'lsa, ikkinchi tomondan, aholiga odatiy tibbiy xizmatlarni davom ettirish vazifasi ham saqlanib qoldi.

Shu jihatdan pandemiya tibbiy kadrlar masalasini faqat son jihatidan emas, balki ularning hududlar bo'yicha taqsimlanishi, mutaxassislik tarkibi va favqulodda vaziyatlarda qayta safarbar etish imkoniyatlari bilan birgalikda ko'rib chiqish zarurligini ko'rsatdi.

Pandemiya davrida sanitariya-epidemiologik xizmat faoliyati sog'liqni saqlash tizimining asosiy yo'nalishlaridan biriga aylandi. Kasallikning tarqalish dinamikasini kuzatish, epidemiologik o'choqlarni aniqlash, kontaktlarni nazorat qilish, karantin tadbirlarini tashkil etish va aholiga profilaktik tavsiyalar berish ushbu xizmatning asosiy vazifalari bo'ldi.

Qashqadaryo viloyatida ham sanitariya-epidemiologik nazorat COVID-19 tarqalishini cheklashga qaratilgan kompleks choralar tarkibida amalga oshirildi. Bunda hududiy sog'liqni saqlash muassasalari bilan sanitariya-epidemiologiya xizmatining hamkorligi muhim ahamiyat kasb etdi.

Tarixiy nuqtayi nazardan, pandemiya sanitariya-epidemiologik xizmatning faqat kasalliklar ustidan nazorat qiluvchi tuzilma emas, balki favqulodda epidemiologik vaziyatlarda hududiy sog'liqni saqlash tizimini boshqarishda muhim bo'g'in ekanini namoyon etdi.

2021-yildan boshlab pandemiyaga qarshi kurashning yangi bosqichi boshlandi. Bunda vaksinatsiya jarayoni asosiy yo'nalishlardan biriga aylandi. Qashqadaryo viloyatida ham aholini emlash uchun maxsus punktlar tashkil etilib, tibbiyot xodimlari tomonidan vaksinatsiya bilan bog'liq tashkiliy va tibbiy ishlar amalga oshirildi.

Vaksinatsiya jarayonida tibbiyot xodimlarining vazifalari faqat vaksina yuborish bilan cheklanib qolmadi. Aholini emlashga jalb qilish, tibbiy ko'rikdan o'tkazish, xavf guruhlarini aniqlash, emlashdan keyingi holatni kuzatish va aholiga tushuntirish ishlarini olib borish ham tibbiyot xodimlari zimmasiga yuklandi.

Shu tariqa pandemiyaning dastlabki bosqichidagi **kasallikni aniqlash va davolashga yo'naltirilgan faoliyat** asta-sekin **profilaktika va immunizatsiya** bilan bog'liq vazifalar bilan to'ldirildi.

Qashqadaryo viloyatida COVID-19 pandemiyasi tajribasi sog'liqni saqlash tizimining rivojlanishida bir qator tarixiy saboqlarni yuzaga chiqardi. Eng avvalo, epidemiologik xavfsizlikni faqat kasallik paydo bo'lgan vaqtdagina emas, balki tinch davrda ham tizimli ravishda ta'minlash zarurligi namoyon bo'ldi.

Ikkinchidan, sog'liqni saqlash tizimining favqulodda vaziyatlarga tayyorgarligi muntazam ravishda baholab borilishi lozimligi ko'rindi. Bunda tibbiyot muassasalari, tez tibbiy yordam, laboratoriya va sanitariya-epidemiologiya xizmatlarining o'zaro hamkorligi muhim ahamiyatga ega.

Uchinchidan, pandemiya tibbiyot xodimlarini tizimning asosiy strategik resurslaridan biri sifatida ko'rsatdi. Kadrlar soni bilan bir qatorda, ularning malakasi, mehnat sharoiti, ijtimoiy himoyasi va favqulodda vaziyatlarda ishlashga tayyorgarligi ham muhim ekanligi namoyon bo'ldi.

To'rtinchidan, pandemiya profilaktik tibbiyotning ahamiyatini oshirdi. Vaksinatsiya, epidemiologik monitoring va aholining tibbiy savodxonligini oshirish sog'liqni saqlash tizimining muhim vazifalari sifatida yanada kuchaydi.

Tarixiy jihatdan COVID-19 pandemiyasi Qashqadaryo viloyati tibbiyotining faqat epidemiologik tarixini emas, balki **tibbiy kadrlar, boshqaruv, sanitariya-epidemiologik nazorat, tibbiy infratuzilma va profilaktik tibbiyotning o'zaro bog'liq holda rivojlanishini ko'rsatib bergan muhim davr** sifatida baholanishi mumkin.

Umuman olganda, pandemiya tajribasi Qashqadaryo viloyati sog'liqni saqlash tizimining favqulodda vaziyatlarga moslashish imkoniyatlarini, tibbiyot xodimlarining kasbiy salohiyatini hamda sanitariya-epidemiologik xavfsizlikning hududiy tibbiyot tarixidagi o'rnini yanada yaqqol namoyon etdi.

## Foydalanilgan adabiyotlar uchun asosiy manbalar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining COVID-19 pandemiyasiga qarshi kurashga oid farmon va qarorlari.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining koronavirus infeksiyasi tarqalishining oldini olishga oid qarorlari.
3. Qashqadaryo viloyati sanitariya-epidemiologiya xizmatining COVID-19 davridagi axborotlari.
4. COVID-19 pandemiyasi davrida tibbiyot xodimlarini moddiy va ijtimoiy qo'llab-quvvatlashga oid hujjatlar.
5. Ochilova, O. (2026). Policy of Persecution Against Representatives of Folk Medicine in the Soviet Period. *Global Conference on Medical and Health Sciences*, 1(6), 414–418.